

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ

5B030300 - Құқық қорғау қызметі
мамандығы бойынша

**«КРКК 1204 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҒЫ»
пәні бойынша**

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Кредит көлемі 2

Астана, 2016

АЛҒЫ СӨЗ

- 1.** Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің Жоғары оқу орындарымен әзірленген және ұсынылған

- 2.** Қазақстан Республикасы Ішкі істер Министрінің 2016 жылғы 26 қаңтардағы № 78 бұйрығымен бекітілген және қолданысқа енгізілген

- 3.** Алғаш енгізілген

- 4.** Үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 «Білім берудің тиісті деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» қауылысына және Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 58 «Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігіне ведомстволық бағынысты білім беру ұйымдарының үлгі оқу жоспарларын бекіту туралы» бұйрығына сәйкес әзірленген.

Түсіндірме жазба

Құқық қорғау органдары жүйесіндегі жоғары оқу орындарындағы «Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы» оқу курсының басқа жоғары заң оқу орындарына қарағанда бірқатар өзіндік ерекшеліктері бар. Бұл мемлекеттік органдардың заңдылықты сақтау, қоғамдық тәртіпті нығайту, азаматтардың заңды мүдделері мен құқықтарын қорғау бойынша қызметімен, ішкі істер органдарының қос бағыныштылығымен байланысты және Қазақстан Республикасы ПМ-нің жоғары оқу орындарын бітірушілердің тәжірибелік жұмысында зор маңызы бар арнайы мәселелерді оқып білу қажеттілігінен туындаған.

Атқарушы билік органдарын, әкімдер аппараттарын және мәслихаттарды қарастырғанда Қазақстан Республикасының әкімшілік құқығы және Қазақстан Республикасы ПМ-нің басқару негіздері курстарының құрылыс ерекшеліктері ескеріледі. Сол себепті бұл органдар аппаратының құрылымы мен жұмыс тәртібі конституциялық құқық курсында жан-жақты қарастырылмайды.

Қазақстан Республикасының конституциялық құқық ғылымы өзге қоғамдық және заң ғылымдары арасында жетекші рөлді атқарады және негіз қалаушы орынды иемденеді. Конституциялық құқық ғылымының пәніне қазақстандық конституционализмнің теориялық-әдістемелік мәселелері, Қазақстан Республикасының конституциялық даму тарихы, конституциялық заңнамасы дамуының негізгі тенденциялары және заңдылықтары, конституциялық-құқықтық нормалар және институттар, сонымен қатар конституциялық-құқықтық қатынастар жатады.

Қазақстанның конституциялық құқық тарихын шартты түрде екі кезеңге бөлуге болады: 1. Кеңестік кезең. Аталмыш кезеңде конституциялық-құқықтық ғылым марксистік-лениндік идеология негізінде дамыды. Сонымен қатар, ғылыми зерттеулердегі партиялық және таптық қағидалардың басымдығына қарамастан, қазақстандық көрнекті ғалымдардың (С.З.Зиманов, М.Т.Баймаханов, Ғ.С.Сапарғалиев, В.А.Ким және т.б.) конституциялық құқық бойынша іргелі жұмыстары шығарылды. 2. Конституциялық құқықтың қазақстандық ғылымы дамуының қазіргі кезеңі біздің еліміздің өз тәуелсіздігін алу кезінен басталады. Оның қалыптасуына және дамуына конституциялық құқық бойынша монографиялық еңбектерін, оқулықтарын, Қазақстан Республикасы Конституциясының түсініктемелерін басып шығарған Қазақстан ғалымдары, конституциялық құқық мамандары өздерінің үлкен үлестерін қосты және қосу үстінде.

Пәннің мазмұны

Кіріспе

«Қазақстан Республикасы конституциялық құқығы» пәнінің зерттеу объектісі – конституциялық-құқықтық реттеуге жататын қоғамдық қатынастардың аясы, конституциялық нормалар, институттар және қатынастар. Қазақстан Республикасының конституциялық даму тарихы, мемлекеттік конституциялық құрылыс негіздері, жеке адамның құқықтық жағдайы, мемлекеттік органдар және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының құқықтық мәртебесі, сонымен қатар Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы саласының және ғылымның негізгі даму тенденциялары болып табылады.

Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының пәні – бұл конституциялық құқықтың ұғымы, тақырыбы, әдістері, принциптері; Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының тарихи даму кезеңдері; конституциялық құқықтың қайнар көздері; Қазақстан Республикасы ұлттық құқық жүйесінің негізі ретіндегі конституциялық құқық; қоғамдық қатынастарды реттеудегі конституциялық құқықтың негізгі рөлі; адам және азаматтың негізгі құқықтары мен бостандықтарының басымдылығы мен мызғымастығы; Қазақстан Республикасы мемлекеттік биліктің тармақтарға бөліну принципіннің жүзеге асырылуы; халық – мемлекеттік биліктің қайнар көзі; ұлттық және халықтық егемендіктің ара қатынасы; мемлекеттік билік органдарының жүйесі; Қазақстан Республикасы Президенті; қазақстандық парламентаризм; Қазақстан Республикасы Үкіметі; Қазақстан Республикасы Конституциялық кеңесі; жергілікті мемлекеттік органдар және жергілікті өзін-өзі басқару органдары; Қазақстан Республикасы сайлау жүйесі; Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелері, оның мәтініне енгізілген өзгерістер мен толықтырулар.

Пәнді зерттеу әдістері: конституциялық құқықтық нормаларды және институттарды, конституциялық-құқықтық қатынастарды, Қазақстан Республикасының конституциялық даму тарихын, демократиялық, құқықтық мемлекетті қалыптастыру жағдайындағы конституциялық заңнаманы жетілдірудің негізгі тенденцияларын зерттейтін диалектикалық, формальды-логикалық, тарихи және салыстырмалы зерттеу әдістері. Диалектикалық әдіс курсанттарға конституциялық-құқықтық құбылыстарды және категорияларды қозғалыста, саяси, әлеуметтік және қоғамдағы өзге процестермен байланыста қарастыруға жәрдемдеседі. Формальды-логикалық әдістің негізінде конституциялық-құқықтық шындық жекеден-жалпыға, жалпыдан-жекеге жолымен танылады. Тарихи әдістің көмегімен Қазақстан Республикасының конституциялық-құқықтық институттарының тарихи дамуы зерттеледі. Конституциялық құқықтың маңызды әдісі салыстырмалы әдіс болып табылады, ол арқылы Қазақстан Республикасының және шет ел мемлекеттерінің конституциялық-құқықтық институттарына салыстырмалы зерттеу жүргізіледі.

Берілген курстың негізгі мақсаттары: біріншіден, курсанттардың ұғымдарды, құқықтық категорияларды, терминдерді ұғынуы; олардың

санасында конституциялық құқықтың елдің ұлттық құқық жүйесіндегі негізгі рөлі туралы; демократиялық қоғам туралы; құқықтық мемлекет, оның органдары мен институттары туралы; адам және азаматтың құқықтық мәртебесі туралы ғылыми көзқарастарды қалыптастыру; құқықтық мемлекет туралы, Қазақстан Республикасындағы қоғам құрылысының негіздері туралы, конституциялық заңдылық талаптары туралы, адамның және азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз етудегі, конституциялық құрылысты сақтау мен қорғаудағы ішкі істер қызметкерлерінің рөлі туралы ғылыми көзқарастарын қалыптастыру. Екіншіден, курсанттардың конституциялық құқық ғылымының ұғымы мен дәрежесін меңгеруі; оларды әрекеттегі мемлекеттік құқықтық заңдар мен саяси процестерді дұрыс түсінуге, конституциялық құқық нормаларын түсіну және түсінік бере алуда дағдылар мен ептіліктерге, егеменді, тәуелсіз Қазақстанның құрылу заңдылықтары мен себептерін, мәнін, Қазақстан Республикасының өтпелі кезеңдегі мемлекеттік-құқықтық даму ерекшеліктерін білуге үйрету.

Қазақстан Республикасы конституциялық құқығы курсының негізгі міндеттері – бұл курсанттарды конституциялық құқық ғылымының негізгі ережелерімен, мемлекет пен қоғамның негізгі заңы ретіндегі Конституция туралы іліммен, жеке адамның құқықтық жағдайының негіздерімен, мемлекет органдарының ұйымдастырылуы мен қызметінің конституциялық принциптерімен, Қазақстан Республикасындағы жергілікті өзін-өзі басқару негіздерімен таныстыру, сондай-ақ олардың тәжірибедегі қызметке дайындығы. Курсанттардың Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының аталған маңызды мәселелерін түсінуі, олардың саясатта және мемлекеттік-құқықтық салада мемлекеттік және конституциялық-тәжірибелік мәселелерді шешулеріне ықпалын тигізеді.

Тақырыптық жоспар

- I Тарау. Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының пәні және жүйесі
 - 1-тақырып. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы құқық саласы, ғылым және оқу пәні ретінде
 - II Тарау. Қазақстан Республикасының Конституциясы және оны қорғау механизмі
 - 2-тақырып. Қазақстан Республикасының Конституциясы және оны қорғау механизмі
 - 3-тақырып. Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі
 - III Тарау. Конституциялық құрылыс негіздері
 - 4-тақырып. Қазақстан Республикасы - демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет
 - 5-тақырып. Экономикалық жүйенің конституциялық негіздері
 - 6-тақырып. Қоғамның саяси жүйесі
 - IV Тарау. Қазақстан Республикасындағы адам және азаматтың құқықтық мәртебесінің негіздері
 - 7-тақырып. Қазақстан Республикасының азаматтығы

- 8-тақырып. Жеке адам құқықтық жағдайының конституциялық негіздері. Адамның және азаматтың негізгі құқықтары, бостандықтары мен міндеттері
V Тарау. Қазақстан Республикасындағы сайлау құқығы және референдум
- 9-тақырып. Қазақстан Республикасындағы сайлау
- 10-тақырып. Республикалық референдум
- VI Тарау. Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының конституциялық жүйесі
- 11-тақырып. Қазақстан Республикасы Президентінің құқықтық жағдайы
- 12-тақырып. Депутаттардың құқықтық жағдайы
- 13-тақырып. Қазақстан Республикасы Парламентінің конституциялық-құқықтық мәртебесі
- 14-тақырып. Парламент қызметінің ұйымдастырылу түрлері
- 15-тақырып. Қазақстан Республикасының Үкіметі
- 16-тақырып. Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару
- 17-тақырып. Мемлекет механизміндегі сот органдары мен құқық қорғау органдары

Негізгі бөлім

I Тарау. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҒЫНЫҢ ПӘНІ ЖӘНЕ ЖҮЙЕСІ

1-тақырып. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы құқық саласы, ғылым және оқу пәні ретінде

Конституциялық құқық ұлттық құқық саласы ретінде. Конституциялық құқық пәні және оның ерекшеліктері. Конституциялық-құқықтық реттеу әдістері.

Конституциялық құқықтың құқық жүйесіндегі орны. Қазақстан Республикасының мемлекеттік құрылысындағы және қоғамдық қатынастарды реттеудегі конституциялық құқықтың рөлі.

Конституциялық-құқықтық нормалар: ұғымы, құрылымы, түрлері. Конституциялық-құқықтық қатынастар: ұғымы, құрылымы, мазмұны, ерекшеліктері. Конституциялық-құқықтық қатынастардың субъектілері, оларды топтау.

Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының қайнар көздері: ұғымы, ерекшеліктері, түрлері.

Конституциялық-құқықтық институттар: ұғымы және түрлері. Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының жүйесі.

Конституциялық құқық ғылымы және оның заң ғылымдарының жүйесіндегі орны. Конституциялық құқық ғылымының пәні, жүйесі, қайнар көздері және әдістері. Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының құқық саласы және ғылым ретіндегі ара қатынасы. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы ғылымының қалыптасуы және дамуы.

Конституциялық құқық оқу пәні ретінде, оның ерекшеліктері, өзге пәндермен ара қатынасы. Оқу пәнінің жүйесі. Қазақстан Республикасының ведомстволық оқу орындарында Қазақстан Республикасының конституциялық құқығын оқыту міндеттері.

II Тарау. Қазақстан Республикасының Конституциясы және оны қорғау механизмі

2-тақырып. Қазақстан Республикасының Конституциясы және оны қорғау механизмі

Конституция ұғымы, мәні, оның маңызы. Конституцияның заңдық қасиеттері, ең жоғары заңдық күші. Конституцияның тікелей әрекеті.

Қазақстан Республикасы Конституциясының әлеуметтік функциялары және принциптері.

Конституцияны қабылдау, өзгерту және толықтыру тәртібі. Жекелеген конституциялық ережелер мен конституциялық заңдарды қайта қарау шаралары.

Қазақстанның конституциялық дамуының негізгі кезеңдері. 1926ж., 1937ж., 1978ж. Қазақстан Конституцияларына тән белгілер мен ерекшеліктер.

1989-1993 ж.ж. конституциялық реформалар. 25 қазан 1990 жылғы Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация. 16 желтоқсан 1991 жылғы «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігі туралы» Конституциялық заң. Қазақстан Республикасының 1993 жылғы Конституциясы және оның тарихи маңызы.

Қазақстан Республикасындағы конституциялық реформа (наурыз-тамыз 1995 ж.), 1995 жылғы Қазақстан Республикасының Конституциясын дайындау мен қабылдау ерекшеліктері.

Қазақстан Республикасының 1995 жылғы Конституциясы және оның ерекшеліктері. Конституцияның қорытынды және өтпелі ережелері, олардың мазмұны.

1998 жылғы конституциялық реформа, оның Қазақстан Республикасындағы демократизациялау процесін тереңдетудегі рөлі. 2007 жылғы конституциялық реформа. Конституциялық реформаның негізгі ережелерінің Қазақстан Республикасының заңнамасында жүзеге асырылуы.

Конституцияны қорғау механизмі: ҚР Президенті – Конституция мызғымастығының кепілі, соттық қорғау, Конституцияны қорғау бойынша прокуратура қызметі, Конституцияны қорғау бойынша құқық қорғау органдарының қызметі.

3-тақырып. Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі

Конституциялық бақылау ұғымы. Оның конституциялық қадағалаумен ара қатынасы. Қазақстан Республикасындағы конституциялық бақылаудың негізгі тарихи қалыптасу кезеңдері.

Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің мемлекет механизміндегі орны. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі қызметінің құқықтық негіздері. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі қызметінің принциптері.

Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің құрамы, оның қалыптасу тәртібі, оның мүшелерінің өкілеттік мерзімі. Конституциялық Кеңес Төрағасы мен мүшелерінің мәртебесі.

Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің құзыреті. Конституциялық іс жүргізу: өтініш жасайтын субъектілер, конституциялық іс жүргізуге қатысатындар, өтінішті қарау сатылары, қарау мерзімдері, шешім қабылдау тәртібі.

Конституциялық Кеңес шешімдерінің заңдық күші. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі шешімдерінің түрлері. Конституциялық Кеңеспен шешім қабылдау салдарлары.

III Тарау. Конституциялық құрылыс негіздері

4-тақырып. Қазақстан Республикасы - демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет

Конституциялық құрылыс ұғымы, оның элементтері. Саяси жүйе. Әлеуметтік жүйе. Экономикалық жүйе.

Қазақстан Республикасы қызметінің түбегейлі принциптері (қоғамдық татулық пен саяси тұрақтылық; бүкіл халықтың игілігін көздейтін экономикалық даму; қазақстандық патриотизм және т.б.). Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік биліктің ұйымдастырылуы мен қызметінің конституциялық негіздері. Билік бөлу принципі, оның мазмұны және конституциялық бекітілуі. Мемлекеттік биліктің жүзеге асырылу түрлері. Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының өзара әрекет етуі барысында тежемелік әрі тепе-теңдік жүйесін қолдану.

Мемлекеттік билік. Ұғымы, мәні. Мемлекеттік биліктің негізгі мақсаттары мен міндеттері. Мемлекеттік егемендік: ұғымы, мәні, түрлері. Мемлекеттік билікті жүзеге асыру нысандары.

Демократия Қазақстан Республикасындағы саяси режим ретінде. Өкілді демократия. Өкілді және тікелей демократияның ара қатынасы.

Қазақстан Республикасының Конституциясында мемлекет нысанының негізгі элементтерінің (басқару нысаны, мемлекеттік құрылыс нысаны, саяси режим) бекітілуі. Президенттік басқару нысаны, оның мазмұны. Біртұтастық Қазақстан Республикасы мемлекеттік құрылысының нысаны ретінде, оның мазмұны.

Мемлекеттік тіл мен ресми қолданыстағы тіл. Олардың құқықтық реттелуі.

Мемлекеттің зайырлы сипаты. Мемлекет пен діни бірлестіктер арасындағы қарым-қатынастар.

Мемлекеттің әлеуметтік сипаты. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері: Елтаңба, Ту, Ән-ұран.

Халық – мемлекеттік биліктің қайнар көзі. Халықтық, ұлттық және мемлекеттік егемендіктің ара қатынасы.

5-тақырып. Экономикалық жүйенің конституциялық негіздері

Экономикалық жүйе және оның конституциялық бекітілуі. Қазақстан Республикасындағы экономикалық қатынастардың конституциялық принциптері (меншік түрлерінің теңдігі, меншік құқықтарын қорғау кепілдіктері, кәсіпкерлік қызмет еркіндігі, нарықтық экономиканың қалыптасуы және т.б.).

Меншік түрлері. Мемлекеттік меншік объектілері. Жерге жеке меншік.

Кәсіпкерлік қызмет еркіндігі. Монополистік қызметтің шектелуі. Заңды бәсеке. Кәсіпкерлік қызметті қорғау.

6-тақырып. Қоғамның саяси жүйесі

Саяси жүйе, оның элементтері, олардың конституциялық бекітілуі. Мемлекет және оның саяси жүйедегі орны.

Қазақстан Республикасындағы азаматтық қоғам қалыптасуының конституциялық негіздері. Қоғамдық бірлестіктер, олардың құқықтық мәртебесі. Қоғамдық бірлестіктерді құру және тіркеу тәртібі. Қоғамдық бірлестіктер қызметінің шектеулері. Қоғамдық бірлестіктердің түрлері.

Саяси партиялар, олардың құқықтық жағдайы. Қазақстан Республикасындағы көппартиялық жүйенің қалыптасуы. Саяси партияларды құру және тіркеу тәртібі. Саяси партиялар қызметінің шектеулері. Саяси партиялар қызметін тоқтатудың негіздері және тәртібі. Қазақстан Республикасындағы саяси партиялардың түрлері.

Құқық қорғау органдары қызметкерлерінің саяси партияға мүшеліктерін шектеу.

IV Тарау. Қазақстан Республикасындағы адам және азамат құқықтық мәртебесінің негіздері

7-тақырып. Қазақстан Республикасының азаматтығы

Азаматтық ұғымы, оның принциптері және құқықтық салдарлары.

Азаматтық мәселелерін құқықтық реттеу. Халықаралық құқықтың ішкі заңнамадан басымдылығы.

Азаматтықты алу тәсілдері: тану, туу, натурализация (қабылдау). «Қан құқығы» және «топырақ құқығы» принциптері, олардың Қазақстан Республикасында қолдану ерекшеліктері. Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдамау негіздері. Азаматтықты жеңілдетілген тәртіппен алу. Балалардың азаматтық алу ерекшеліктері. Азаматтықты алудың өзге де тәсілдері.

Азаматтықты тоқтату негіздері: азаматтықтан айырылу, азаматтықтан шығу. Азаматтықтан шығуға қарсылық негіздері. Азаматтықтан айырылу негіздері.

Азаматтық мәселелері бойынша іс жүргізу. Азаматтық мәселелерін қарау бойынша мемлекеттік органдар өкілеттіктері.

8-тақырып. Жеке адам құқықтық жағдайының конституциялық негіздері. Адамның және азаматтың негізгі құқықтары, бостандықтары мен міндеттері

Жеке адамның құқықтық жағдайының ұғымы, оның элементтері. Жеке адамның құқықтық жағдайын нормативтік реттеу. Адам құқықтары туралы мәселелер бойынша халықаралық келісімдер және ішкі заңдар.

Жеке адамның құқықтық жағдайының принциптері. Құқықтар мен бостандықтар бірегейлігі. Азаматтардың заң алдындағы теңдігі. Жеке адам және азаматтың негізгі құқықтарының мызғымастығы мен басымдылығы.

Қазақстан Республикасындағы адам және азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтары, олардың заңдық сипаттамасы. Адам құқықтары мен бостандықтарын бекітудің позитивті және негативті тәсілдері.

Адамның құқықтары мен бостандықтары, олардың мазмұны және конституциялық бекітілуі. Азаматтың құқықтары мен бостандықтары, олардың мазмұны және конституциялық бекітілуі. Адамның құқықтары мен бостандықтарын топтау. Жеке құқықтар мен бостандықтар. Саяси құқықтар мен бостандықтар. Экономикалық құқықтар мен бостандықтар.

Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының кепілдіктері. Сотта қорғалу құқығы. Жеке адам құқықтары мен бостандықтарын шектеудің

конституциялық негіздері. Жеке адам құқықтары мен бостандықтарын шектеудің конституциялық негіздерінің кепілдіктері.

Қазақстан Республикасы азаматтарының міндеттері, олардың мазмұны және конституциялық бекітілуі.

Қазақстан Республикасы азаматтарының, шет ел азаматтарының және азаматтығы жоқ адамдардың құқықтық мәртебесіндегі айырмашылықтар. Қазақстан Республикасындағы шет ел азаматтарының құқықтық жағдайы. Шет ел азаматы мен азаматтығы жоқ адам ұғымдары.

V Тарау. Қазақстан Республикасындағы сайлау құқығы және референдум

9-тақырып. Қазақстан Республикасындағы сайлау

Сайлау құқығы, оның мазмұны. Объективті сайлау құқығы. Субъективті сайлау құқығы. Қазақстан Республикасындағы сайлау құқығының құқықтық негіздері.

Сайлаудың маңызы және түрлері. Белсенді және бәсең сайлау құқығы, олардың берілу шарттары. Президент, Сенат депутаты, Мәжіліс депутаты, мәслихат депутаты, жергілікті өзін-өзі басқару мүшесі лауазымына кандидаттарға қойылатын сайлау талаптары.

Сайлаудың конституциялық принциптері. Жалпыға бірдей сайлау. Тең сайлау және оның кепілдіктері. Төте және жанама сайлау.

Бірмандатты округтер. Біртұтас көпмандатты мемлекеттік округ. Жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлау бойынша көпмандатты округтер. Округтерге қойылатын талаптар және олардың құрылу тәртібі. Сайлау комиссиялары, олардың түрлері, өкілеттіктері және мәртебесі.

Сайлау жүйелері мен олардың түрлері: басым және салыстырмалы көпшілік мажорлық жүйесі, тепе-тең сайлау жүйесі.

Сайлау учаскелері, олардың құрылу тәртібі. Сайлаушылар тізімдері, оларды құру және тексеру тәртібі. Сайлау комиссиялары, олардың түрлері, қалыптасу тәртібі және қызметі.

Сайланатын қызметтерге кандидаттар ұсыну мен оларды тіркеу. Сайлауды қаржыландыру. Дауыс беруді өткізу тәртібі және оның нәтижесін анықтау. Қайта дауыс беру. Қайта сайлау мен қосымша сайлау.

Қазақстан Республикасының Президентін сайлау ерекшеліктері. Партиялық тізім бойынша Мәжіліс депутаттарын сайлау ерекшеліктері. Сенат депутаттарын сайлау ерекшеліктері. Мәслихаттар депутаттарын сайлау ерекшеліктері. Жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау ерекшеліктері.

10-тақырып. Республикалық референдум

Референдум ұғымы. Референдум маңызы, оның жетістіктері мен кемшіліктері. Референдумның құқықтық реттелуі. Референдум тақырыбы. Референдум талқысына жатпайтын мәселелер. Референдум салдары. Референдумның бүкілхалықтық сұрау мен бүкілхалықтық талқылаудан айырмашылығы.

Референдумды тағайындау бастамасы және оның субъектілері. Парламенттік бастама. Үкіметтік бастама. Референдумды тағайындау және дауыс беруге шығарылатын мәселелерді анықтау тәртібі.

Референдумды өткізу шаралары. Референдум комиссиялары. Бюллетень нысаны. Референдум нәтижелерін анықтау тәртібі.

Республикалық референдум шешімдері, олардың заңдық күші.

VI Тарау. Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының конституциялық жүйесі

11-тақырып. Қазақстан Республикасы Президентінің құқықтық жағдайы

Қазақстан Республикасындағы президентура институтының қалыптасу тарихы. Президентура институтының ұғымы. Қазақстандағы президенттік басқару нысанының ерекшеліктері.

Президент – мемлекет басшысы, Қазақстан Республикасының ең жоғарғы лауазымды тұлғасы. Мемлекеттік билік органдары жүйесіндегі Қазақстан Республикасы Президентінің орны мен рөлі.

Қазақстан Республикасы Президентінің өкілеттіктерін тоқтату негіздері. Президентті қызметтен кетіру негіздері мен тәртібі. Президенттің қызметтен мерзімінен бұрын босатылуы. Қазақстан Республикасы Конституциясының 48-бабына сәйкес Президент қызметін орындайтын лауазымды тұлғаның мәртебесі.

Президент өкілеттіктері: сыртқысаяси өкілеттіктер; мемлекеттің қорғаныс қабылеті мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы өкілеттіктер; заң шығару саласындағы өкілеттіктер; Парламентке қатысты өкілеттіктер; Үкіметке қатысты өкілеттіктер; Конституциялық Кеңеске қатысты өкілеттіктер; соттар мен судьяларға қатысты өкілеттіктер; прокуратураға қатысты өкілеттіктер; Орталық сайлау комиссиясына қатысты өкілеттіктер; Ұлттық Банкке қатысты өкілеттіктер; әкімдерге қатысты өкілеттіктер; республикалық референдумға қатысты өкілеттіктер және өзге де өкілеттіктер.

Қауіпсіздік Кеңесі; Қазақстан халықтарының Ассамблеясы және өзге де Президент жанындағы консультациялық-кеңесші органдар.

Президент актілері. Олардың заңдық күші, жариялау және күшін жою тәртібі.

Президенттің абыройы мен ар-намысын қорғау, оның қызметін материалдық қамтамасыз ету.

Президенттің қызметін қамтамасыз етуші органдар. Мемлекеттік хатшы. Президент Әкімшілігі.

Қазақстан Республикасы Экс-Президентінің және Тұңғыш Президентінің құқықтық жағдайлары.

12-тақырып. Депутаттардың құқықтық жағдайы

Депутаттың құқықтық жағдайын нормативтік реттеу. Халықтық өкілдік ұғымы. Қазақстан Республикасы Парламенті депутатының конституциялық-құқықтық мәртебесі. Парламент депутаты қызметінің негізгі принциптері. Мәслихат депутатының конституциялық-құқықтық мәртебесінің Қазақстан Республикасы Парламенті депутатының конституциялық-құқықтық мәртебесінен айырмашылығы.

Депутаттың Парламент және мәслихат сессияларындағы құқықтары мен міндеттері. Депутаттық сауал. Парламент депутаты қызметінің қамтамасыз етілу жүйесі. Депутаттардың бақылау бойынша өкілеттіктері.

Депутаттық өкілеттіктердің тоқтатылу негіздері.

Депутаттық қызметтің негізгі кепілдіктері. Депутатқа ешкімнің тиіспеуі. Депутаттардың материалдық, қаржылық және әлеуметтік-тұрмыстық қамтамасыз етілуі. Депутаттардың парламенттік этика мен тәртіпті бұзғаны үшін жауаптылығы.

13-тақырып. Қазақстан Республикасы Парламентінің конституциялық-құқықтық мәртебесі

Парламентаризм ұғымы, оның Қазақстан Республикасында қалыптасуы. Парламентаризм принциптері. Қазақстандық парламентаризм ерекшеліктері.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдар жүйесіндегі Парламент, оның маңызы және негізгі қызметтері. Парламенттің Президент және Үкіметпен өзара қарым-қатынастары. Парламентті тарату шарттары.

Парламенттің қос палаталы құрылымы, оның ерекшеліктері. Сенат және Мәжілістің қалыптасуы, құрамы, өкілеттік мерзімдері. Ротация және оның маңызы. Палаталардың төрағалары мен олардың орынбасарлары. Бюро – Палатаның үйлестіруші органы. Парламенттің жұмыс органдары ретіндегі Парламент палаталарының комитеттері мен комиссиялары. Партиялық фракциялар мен депутаттық топтар.

Парламенттің құқық шығарушылық саласындағы құзыреті. Парламенттің салық пен бюджет мәселелері бойынша құзыреті. Парламент пен оның Палаталарының кадрлар және бақылау бойынша өкілеттіктері. Сенаттың ерекше құзыреті. Мәжілістің ерекше құзыреті. Парламент Палаталарының бірлескен құзыреті.

Парламент актілері, олардың сипаттамасы.

Парламент пен оның Палаталарының өкілеттіктерін тоқтату негіздері.

14-тақырып. Парламент қызметінің ұйымдастырылу түрлері

Қазақстан Республикасындағы Парламент өкілеттіктерін жүзеге асыруды ұйымдастыру түрлері.

Парламент сессиялары: оларды дайындау, шақыру және өткізу тәртібі. Кезекті және кезектен тыс сессиялар. Парламент және оның палаталарының Регламенттері.

Парламент Палаталарының бірлескен және бөлек отырыстарындағы қаралатын мәселелер.

Заң шығару процесі және оның сатылары. Заң шығару бастамасының субъектілері. Үкіметтің қаржылық бастамасы. Заң жобаларының жемқорлыққа қарсы сарапталуы.

Парламент және Палаталардың комитеттері мен комиссияларының қызметі, олардың заң шығару процесі және парламенттік тыңдаулардағы рөлі.

Президенттің заңдарға қарсылығы (вето). Президенттің заңдарға қарсылығын (вето) еңсеру тәртібі.

Парламент Аппараты, оның құрылымы және құзыреті.

15-тақырып. Қазақстан Республикасының Үкіметі

Қазақстан Республикасындағы атқарушы билік: ұғымы, мәні, негізгі белгілері. Мемлекеттік билік жоғары органдарының жүйесіндегі Қазақстан Республикасының Үкіметінің орны мен рөлі. Үкімет Қазақстан Республикасындағы атқарушы биліктің жоғары органы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құрылу тәртібі, құрылымы және құрамы. Үкіметтің өкілеттік мерзімі. Үкімет отставкасы мәселелері.

Үкімет құзыреті, оның заңдылықты, құқықтық тәртіпті, ішкі істер органдарына басшылықты қамтамасыз ету саласындағы өкілеттіктері.

Үкіметтің Республика Президенті және Парламентімен өзара қарым-қатынастары.

Министрліктер, агенттіктер және комитеттер: құрылу тәртібі, есеп беруі, құзыреті және жауаптылығы.

Үкімет құрамына кірмейтін орталық атқарушы органдар.

Үкімет актілері, оларды қабылдау, жою және жариялау тәртібі.

Үкімет Аппараты: құрылымы, өкілеттіктері.

16-тақырып. Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару

Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдар жүйесіндегі жергілікті өкілді органдардың орны мен рөлі. Жергілікті өкілді органдардың қызметі. Жергілікті өкілді органдардың жүйесі және құрылымы. Мәслихат хатшысы. Мәслихаттардың тұрақты комиссиялары. Сессия төрағасы.

Мәслихаттар құзыреті. Мәслихаттардың қаржылық, бюджеттік және бақылау өкілеттіктері.

Жергілікті өкілді органдар қызметінің ұйымдастырылу-құқықтық нысандары. Сессияларды дайындау және өткізу тәртібі. Мәслихат регламенті. Тұрақты комиссиялар қызметі. Депутаттық топтар.

Жергілікті атқарушы органдар, олардың жүйесі және құрылымы. Әкімшіліктер және олардың құзыреттері. Әкімдерді тағайындау және орнынан алу тәртібі, олардың есептілігі мен жауаптылығы. Әкім жанындағы алқалар мен кеңестер. Әкімге бағынышты жергілікті атқарушы органдар.

Жергілікті атқарушы органдар құзыреті. Жергілікті өкілді және атқарушы органдардың заңдылық пен құқықтық тәртіп саласындағы құзыреті. Жергілікті өкілді және атқарушы органдардың ішкі істер органдарымен өзара қарым-қатынастары.

Жергілікті өкілді және атқарушы органдардың Қазақстан Республикасының Президентімен, Парламентімен, Үкіметімен өзара қарым-қатынастары. Мәслихаттардың жергілікті атқарушы органдармен қарым-қатынасы, олардың бірлескен қызметі және олардың арасындағы қарама-қайшылықтарды реттеу тәртібі. Мәслихаттарды тарату негіздері мен тәртібі. Мәслихат тарапынан әкімге сенімсіздік білдіру және оның салдарлары.

Жергілікті өкілді және атқарушы органдардың актілері, олардың түрлері (шешімдер, өкімдер), күшін жою негіздері мен тәртібі.

Қазақстан Республикасындағы жергілікті өзін-өзі басқару.

17-тақырып. Мемлекет механизміндегі сот органдары мен құқық қорғау органдары

Сот билігі: ұғымы, мазмұны, мәні. Сот билігінің Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдар жүйесіндегі орны мен рөлі: аудандық және оларға теңестірілген соттар, облыстық және оларға теңестірілген соттар, Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты. Қазақстан Республикасындағы сот төрелігін жүзеге асырудың конституциялық принциптері.

Қазақстан Республикасы соттары судьяларының мәртебесі. Судьяларға ешкімнің тиіспеу принципі. Судья тәуелсіздігі және оның кепілдіктері.

Судьяға және судьялыққа кандидаттарға қойылатын талаптар. Судья лауазымына кандидаттар іріктеу. Судьяларға өкілеттіктер беру тәртібі. Судьяның өкілеттіктерін тоқтата тұру. Судьяның өкілеттіктерін тоқтату және қызметтен босату. Судья отставкасы. Судьялардың тәртіптік жауаптылығы.

Судьялардың материалдық және әлеуметтік қамтамасыз етілуі.

Қазақстан Республикасының Прокуратурасы: жүйесі, міндеттері мен құзыреті. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры: тағайындалу тәртібі және өкілеттіктері. Заңдылықтың бұзылуына қарсы прокурорлық ықпал ету нысандары.

Ішкі істер органдары: жүйесі, құрылымы, міндеттері және өкілеттіктері.

Соттар, прокуратура, ішкі істер органдарының өзара қарым-қатынастары.

Тәжірибелік (семинар) сабақтары тақырыптарының болжамды тізбесі

Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы – құқық саласы, ғылым және оқу пәні

Қазақстан Республикасының Конституциясы және оны қорғау механизмі

Қазақстан Республикасы - демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет

Қазақстан Республикасының азаматтығы.

Жеке адам құқықтық жағдайының конституциялық негіздері. Адамның және азаматтың негізгі құқықтары, бостандықтары мен міндеттері.

Қазақстан Республикасындағы сайлау

Республикалық референдум

Қазақстан Республикасы Президенті

Депутаттардың құқықтық жағдайы

Қазақстан Республикасы Парламентінің конституциялық-құқықтық мәртебесі.

Парламент қызметінің ұйымдастырылу түрлері

Қазақстан Республикасының Үкіметі

Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару

Мемлекет механизміндегі сот органдары мен құқық қорғау органдары

Рефераттар тақырыптарының болжамды тізбесі

Конституциялық құқықтың ұғымы, пәні, әдісі.

Конституциялық-құқықтық қатынастар жүйесі.

Конституциялық құқықтағы конституциялық-құқықтық санкциялар және жауапкершілік.

Конституциялық-құқықтық нормалардың ұғымы және түрлері.

Конституциялық құқық қайнар көздерінің ұғымы және жүйесі.

Конституция конституциялық құқықтың қайнар көзі ретінде.

Конституциялық құқықтағы декларациялардың құқықтық табиғаты және рөлі.

Мемлекеттік егемендік ұғымы және мазмұны

Мемлекеттік және ұлттық егемендіктің ара қатынасы

Қазақстан Республикасындағы тілдердің конституциялық-құқықтық мәртебесі

Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстан -2050» Жолдауындағы мемлекеттілік құрылыс мәселелері.

Конституциялық құқықтағы билік бөлу принципі.

Қазақстан Республикасы Конституциясының нысаны және құрылымы.

Қазақстан Республикасының құқықтық жүйесіндегі Конституция орны.

ҚР конституциялық құрылысының ұғымы.

ҚР конституциялық құрылысының принциптері.

Қазақстан Республикасы президенттік басқару жүйесіндегі біртұтас мемлекет.

- Қазақстан Республикасы – зайырлы, демократиялық мемлекет.
 Қазақстан Республикасы – құқықтық, әлеуметтік мемлекет.
 Қазақстан Республикасының саяси жүйесі.
 Тікелей демократия түсінігі және нысандары.
 Қазақстан Республикасы азаматтығының түсінігі және принциптері.
 Республикалық референдум Қазақстан Республикасындағы халық билігінің нысаны ретінде.
 Өкілді демократия түсінігі және нысандары.
 ҚР азаматтығын алу негіздері және тәртібі.
 ҚР азаматтығын тоқтату негіздері және тәртібі.
 Балалар азаматтығын өзгерту тәртібі.
 Азаматтық мәселелер бойынша іс жүргізу.
 Адам және азамат конституциялық мәртебесінің түсінігі және элементтері.
 Адам және азамат конституциялық құқықтары мен бостандықтарының жүйесі.
 Шетел азаматтары мен азаматтығы жоқ адамдардың құқықтық мәртебесі.
 Адам және азамат конституциялық құқықтары мен бостандықтарының кепілдіктері.
 Адам және азамат конституциялық міндеттерінің түсінігі.
 Сайлау жүйесінің принциптері.
 ҚР сайлау жүйесі.
 Сайлау процесінің түсінігі және принциптері.
 Сайлау органдарының құрылу тәртібі және құзыреті
 Сайлау процесінің сатылары.
 ҚР Президент сайлауы
 ҚР Парламент Мәжілісі депутаттарының сайлауы.
 Мәслихат депутаттарын сайлау.
 Мемлекеттік органдардың ұйымдастырылуы мен қызметінің конституциялық принциптері.
 ҚК мемлекеттік органдардың жіктелуі және жүйесі.
 ҚР өкілді органдар жүйесі.
 ҚР атқарушы органдар жүйесі.
 ҚР сот органдарының жүйесі.
 Президент- мемлекет басшысы.
 ҚР Президентінің құқықтық мәртебесі және құзыреті.
 ҚР Парламентінің құқықтық мәртебесі және құзыреті.
 Парламент құрылымы және оның палаталарының құрылу тәртібі.
 ҚР Парламенті депутатының құқықтық мәртебесі.
 Үкімет – ҚР атқарушы биліктің жоғары органы.
 ҚР Үкіметінің құрылу тәртібі және құзыреті.
 Конституциялық Кеңес және оның мүшелерінің құқықтық мәртебесі.
 Конституциялық Кеңестің құрылуы және оның қызметінің негізгі принциптері.
 ҚР сот төрелігін жүзеге асырудың конституциялық принциптері.
 Сот органдарының жүйесі.
 ҚР соттардың құрылу тәртібі.

Судьялардың конституциялық мәртебесі.

ҚР жергілікті атқарушы органдар жүйесі.

ҚР жергілікті өкілді органдар жүйесі.

ҚР жергілікті өзін-өзі басқару түсінігі.

ҚР конституциялық органдар жүйесіндегі құқық қорғау органдарының орны.

ҚР прокуратурасының құқық қорғау мәртебесі.

Жеке адамның конституциялық құқығын қорғаудағы ішкі істер органдарының рөлі.

Сабақтардың түрлері

1. Семинар-диспут.
2. Семинар-конференция.
3. Дөңгелек үстел.
4. Рефераттар дайындау.
5. Баяндамалар дайындау.
6. Коллоквиумдер.
7. Жарыстық әдіс.
8. Есептер шығыру.
9. Жағдайлық талдау әдісі (case-study).
10. «Қазақстан Республикасының Парламентіндегі заң шығару процесі» тақырыбында іскерлік ойын.

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиет

1995 жылғы 30 тамыздағы Қазақстан Республикасының Конституциясы (өзгерістер және толықтырулармен 2 ақпан 2011 жылғы жағдай бойынша) // ҚР Парламентінің Жаршысы, 1996ж., № 4, 217-б.; 1998ж., № 20, б.245

1990 жылғы 25 қазандағы «Қазақ КСР-ның егемендігі туралы» Декларация. // ҚР Жоғарғы Кеңесінің Жаршысы, № 44, 25 қазан 1990 ж.

1991 жылғы 16 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы // ҚР Жоғарғы Кеңесінің Жаршысы, № 51, 1991 ж.

2007 жылғы 04 шілдедегі «Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы, № 258-III ЗРК. (28.10.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1995 жылғы 29 желтоқсандағы № 2737 «Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы (04.07.2014 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1995 жылғы 28 қыркүйектегі «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы, (31.07.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1995 жылғы 02 қазандағы № 2592 «Республикалық референдум туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы, (04.05.2008 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1995 жылғы 26 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасының Президенті туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы, (04.12.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

2000 жылғы 20 шілдедегі «Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы, (04.07.2014 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

«Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы, (04.07.2014 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1995 жылғы 18 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасының Үкіметі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы, (29.09.2014 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

2000 жылғы 25 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасындағы сот жүйесі және судьялардың мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы, (04.12.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

2015 жылғы 31 қазандағы № 377-V Қазақстан Республикасының азаматтық іс жүргізу Кодексі. // <http://online.zakon.kz>.

2014 жылғы 03 шілдедегі № 226-V Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексі (24.11.2015 ж. өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

2014 жылғы 04 шілдедегі № 235-V Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу Кодексі (24.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2014 жылғы 05 шілдедегі № 235-V Қазақстан Республикасының әкімшілік құқықбұзушылық Кодексі (01.01.2016 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Қазақстан Республикасының еңбек Кодексі. //http://online.zakon.kz.

2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518-VI Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы Қазақстан Республикасының Кодексі, (01.01.2016 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

1998 жылғы 24 наурыздағы «Нормативтік құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, (16.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2005 жылғы 30 мамырдағы № 54-III «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, (29.10.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

1996 жылғы 31 мамырдағы «Қоғамдық бірлестіктер туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. (16.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2002 жылғы 15 шілдедегі № 344-II. «Саяси партиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (16.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

1991 жылғы 20 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, (24.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы, (04.12.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2011 жылғы 11 қазандағы № 483-IV «Діни қызмет және мен діни бірлестіктер туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (16.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2015 жылғы 23 қарашадағы № 416-V «Мемлекеттік қызмет туралы» Қазақстан Республикасының Заңы //http://online.zakon.kz.

2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы //http://online.zakon.kz.

2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV «Қазақстан Республикасының көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (24.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

1995 жылғы 17 наурыздағы «Бейбіт жиналыстар, митингілер, шерулер, тосқауылдар және демонстрациялар ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (20.12.2004 ж. өзгерістермен). //http://online.zakon.kz.

2007 жылғы 12 қаңтардағы № 221-III ҚРЗ «Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (24.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2014 жылғы 23 сәуірдегі № 199-V «Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (02.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

07.05.1997ж. «Қазақстан Республикасы Парламентінің комитеттері мен комиссиялары туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, 101-І. (02.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2001 жылғы 23 қаңтардағы № 148-II «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (24.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2015 жылғы 24 қарашадағы «Әкімшілік шаралар туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (29.12.2014 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

1993 жылғы 08 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (03.07.2013 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2007 жылғы 21 шілдедегі № 296-III ҚРЗ «Қазақстан Республикасы астанасының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (28.12.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

1998 жылғы 01 шілдедегі № 258-I «Алматы қаласының ерекше мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (20.07.2011 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

1995 жылғы 21 желтоқсандағы № 2709 «Қазақстан Республикасының Прокуратурасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (24.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

1995 жылғы 21 желтоқсандағы «Ұлттық қауіпсіздік органдары туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (24.11.2015 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2009 жылғы 24 тамыздағы № 858 «2010 жылдан 2020 жыл аралығындағы Қазақстан Республикасы құқықтық саясатының Тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы //http://online.zakon.kz.

2014 жылғы 06 тамыздағы № 875 «Қазақстан Республикасы мемлекеттік басқару жүйесінің реформасы туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы, //http://online.zakon.kz.

1999 жылғы 22 қаңтардағы «Қазақстан Республикасы Үкіметінің құрылымы туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы. //http://online.zakon.kz.

2010 жылғы 12 наурыздағы № 936 «Қазақстан Республикасының мемлекеттік басқару жүйесін одан әрі жетілдіру туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы //http://online.zakon.kz.

2002 жылғы 11 ақпандағы № 805 «Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігі туралы Ережелерді бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы (21.09.2007ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). //http://online.zakon.kz.

2007 жылғы 27 шілдедегі № 372 «Қазақстан Республикасы орталық атқарушы органының жауапты хатшысының өкілеттері және мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы //http://online.zakon.kz.

2007 жылғы 13 тамыздағы № 379 «Мемлекеттік хатшының өкілеттіктері және мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы // <http://online.zakon.kz>.

«Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамасы құқығын қамтамасыз ету бойынша шаралар және Республика Президентінің кейбір актілерін Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкестендіру туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы (28.11.2007ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1996 жылғы 20 мамырдағы Қазақстан Республикасы Парламентінің Регламенті. (22.06.2012ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1996 жылғы 08 ақпандағы Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Регламенті. (11.12.2009 жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1996 жылғы 08 ақпандағы Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Регламенті. (09.11.2011ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

1996 жылғы 05 наурыздағы № 281 «Қазақстан Республикасының ұйымдарын, темір жол станцияларын, әуежайларын, сонымен қатар физико-географиялық объектілерін атау және қайта атау және олардың атауларының транскрипцияларын өзгерту Тәртібін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы (24.04.2013 ж. жағдай бойынша өзгерістер және толықтырулармен). // <http://online.zakon.kz>.

2002 жылғы 04 сәуірдегі «Діни нанымдар еркіндігі және діни бірлестіктер қызметі мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заң актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының конституциялылығын тексеру туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесінің қаулысы. // <http://online.zakon.kz>.

Назарбаев Н. Ә. «Қазақстан жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсім, реформалар, даму» Қазақстан Республикасы Президентінің – елбасы Н.Ә.Назарбаевтың қазақстан халқына жолдауы// Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н. Ә. «Нұрлы жол – болашаққа бастар жол». Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2014 жылғы 11 қараша // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н. Ә. «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ». Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2014 жылғы 18 қаңтар // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н. Ә. «Қазақстан-2050» Стратегиясы»: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2012 жылғы 14 желтоқсан // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н. Ә. «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан

халқына Жолдауы. 2012 жылғы 27 қаңтар // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н. Ә. «Болашақтың іргесін бірге қалаймыз!» Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2011 жылғы 28 қаңтар // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н.Ә. «Жаңа онжылдық жаңа экономикалық өрлеу Қазақстанның жаңа мүмкіндіктері» Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2010 жылғы 30 қаңтар // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н.Ә. «Дағдарыстан – дамуға» Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2009 жылғы 6 наурыз // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан халқының әл-ауқатын арттыру – мемлекет саясатының басты мақсаты» Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2008 жылғы 6 ақпан // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н.Ә. «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2007 жылғы 28 ақпан // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н. Ә. «Қазақстан өз дамуындағы жаңа серпіліс жасау қарсаңында. Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы» Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 2006 жылғы 1 наурыз // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н. Ә. Қазақстан-2030. Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. 1997жылғы 11 қазан // Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты // <http://www.akorda.kz/>.

Назарбаев Н.Ә. Ғасылар тоғысында. - Алматы, 1996 ж.

Ұлт жоспары - Н.Назарбаевтың бес институционалдық реформасын жүзеге асырудың 100 қадамы // <http://www.inform.kz/>.

Амандықова С.К. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы. - Қарағанды, 2001ж.

Баишев Ж.Н. Конституционное право Республики Казахстан. - Алматы, – 2001г.

Баймаханов М. Т., Вайсберг Л. М., Котов А. К. Становление суверенитета Республики Казахстан (государственно-правовые проблемы). — Алматы, 1994.

Зиманов С. Конституция и Парламент Республики Казахстан. - Алматы, 1996

Ким В.А. Жасампаз жылдар. – Алматы, 2001

Қазақстан Республикасы Конституциясының түсіндірме сөздігі. - Алматы: Жеті Жарғы, 1996 ж.

Қазақстан Республикасының Конституциясы. Түсініктеме. Алматы: Жеті Жарғы, 1999 ж.

Кобабаев О.К., Кобабаева А.О. Конституционное право Республики Казахстан. Электронная книга. - Алматы 2006ж.

- Конституционное право Республики Казахстан в вопросах и ответах. - Караганда, 1999.
- Конституционное право Республики Казахстан в вопросах и ответах. - Караганда, 2008.
- Конституционное право Республики Казахстан. Сборник нормативных правовых актов. Том 1,2. - Караганда, 2008.
- Конституционное право Республики Казахстан. Сборник нормативных правовых актов. - Караганда, 2010.
- Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы: Нормативтік құқықтық актілер жинағы: 2 томдық /Құраст. Биекенов Н.А., Сәтбаева Қ.Х., Сейдығалиев Т.Р. – Қарағанды, 2002 ж.
- Котов А. Суверенный Казахстан: гражданин, нации, народ. - Алматы, 1997
- Котов А.К. Конституционализм в Казахстане. Опыт становления и эффективность становления власти. - Алматы, 2000.
- Кубеев Е. К. Основы конституционного строя в Республике Казахстан. - Алматы, 1998.
- Литовченко Л.Г. Конституционное право Республики Казахстан. Караганда, 1997
- Мухамеджанов Э. Избирательное право Республики Казахстан. - Алматы, 2001.
- Нурпеисов Е. К., Котов А. К. Государство Казахстан: от ханской власти к президентской республике. - Алматы, 1995.
- Сапарғалиев Ғ.С. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы - Алматы, 1998 ж.
- Сагындыкова А.Н. Конституционное право Республики Казахстан. - Алматы: Білім. 1999.
- Сатбаева Қ. Қазақстан Республикасының парламенттік құқығы. – Қарағанды, 2005ж.
- Сатбаева Қ., Түсіпбеков С.С. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің ҚР Конституциясына түсініктемелер жинағы. – Қарағанды,2007
- Сатбаева Қ. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы: Дәрістер курсы.- 1-ші басылым. - Қарағанды,2011
- Сатбаева Қ. Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы: Дәрістер курсы.- 2-ші басылым, толықтырылған. – Қостанай: Қазақстан Республикасы ІІМ ҚАЖ комитетінің Академиясы, 2012.–356 б.
- Сидорова Н.В. Конституционное право Республики Казахстан. Курс лекций. - Караганда, 2011.
- Таранов А. А. Гарантии депутатской деятельности. — Алматы, 1997.
- Таранов А. А. Местное самоуправление. — Алматы, 1997.
- Таранов А. А. Муниципальное право Республики Казахстан. — Алматы, 1999.
- Шеретов С.Г. Конституционное право Республики Казахстан. – Алматы, 2006г.

Қосымша әдебиет

- Баймаханов М.Т. Проблемы воплощения принципов правового государства в Конституции Казахстана. //Государство и право, 1992, N 8
- Джунусова Ж.Х. Республика Казахстан: Президент. Институты демократии. - Алматы, 1996
- Қазақстан Республикасының конституциялық құқығы. Сызбалар альбомы. / Құраст. Сәтбаева Қ.Х., Сейдығалиев Т.Р. – Қарағанды, 2002 ж.
- Матвеенков А.С. Конституционное право Республики Казахстан. Альбом схем.- Караганда, 2001
- Мамонов В.В., Табанов С.А. Қазақстан Республикасының Конституциясы. Схемалар альбомы. - Алматы, 1996
- Максименко Н. В. Методические рекомендации к изучению Конституции Республики Казахстан. - Алматы, 1997.
- Сатбаева Қ. Конституциялық құқық пен парламенттік құқық ара қатынасындағы ерекшеліктер // Қарағанды университетінің хабаршысы. Тарих, философия, құқық сериясы № 2(58)/2010
- Сатбаева Қ. Қазақстан Парламенті депутаттарының конституциялық-құқықтық мәртебесі // Председательство Казахстана в ОБСЕ. Международные стандарты защиты прав и свобод человека и гражданина. Материалы международной научно-практической конференции. – Алматы, 2010
- Сатбаева Қ. Место Парламента в системе государственных органов Республики Казахстан, его взаимоотношения с Президентом и Правительством// Актуальные вопросы развития органов государственной власти и местного самоуправления в субъектах Российской Федерации: политические и правовые аспекты. Материалы международной научно-практической конференции. – Волгоград, 2010
- Сатбаева Қ. Қоғамдық татулық пен саяси тұрақтылық кепілі Орталық Қазақстан. №129-130 (20714), 27.08.2009
- Сатбаева Қ. Конституциялық реформа барысындағы аманаттық мандат эволюциясы //«Елбасы Жолдауының контексіндегі ҚР-ның ішкі және сыртқы саясаттарының негізгі бағыттары». Аймақтық ғылыми-практикалық конференция материалдары.-Көкшетау,2010
- Сатбаева Қ. Парламент палаталары депутаттарының тең құқылығы жөніндегі мәселелер Қарағанды университетінің хабаршысы. Құқық сериясы № 1
- Сатбаева Қ. Парламент палаталарының конституциялық мәртебесіне салыстырмалы талдау// «20 лет Независимости Республики Казахстан: достижения и перспективы развития»: Материалы международной научно-практической конференции, -Караганда,2011
- Сатбаева Қ. Қазақстан Республикасы парламентінің негізгі қызметтері //Хабарши-Вестник ҚР ІІМ ҚА, - Қарағанды, 2011
- Сатбаева Қ. Қазақстандық парламентаризмнің қалыптасуына конституциялық қайта құрулардың ықпалы// Халықаралық ғылыми журнал: «Ғылым - Наука» № 1; 37-40 б. Қостанай,2012
- Сатбаева Қ. Влияние конституционных преобразований на становление казахстанского парламентаризма //«Актуальные проблемы и перспективы совершенствования правоохранительной системы»: Материалы международной научно-практической конференции-Костанай, 2012

Сатбаева Қ. The introduction of innovative psychological techniques in working with prisoners convicted for terrorist crimes //Халықаралық ғылыми журнал: «Ғылым - Наука» № 4; с.3-6, декабрь 2012г.

Сатбаева Қ. Некоторые вопросы дальнейшего развития казахстанского парламентаризма //Халықаралық ғылыми журнал: «Ғылым - Наука» № 3; с.4-9, сентябрь 2013г.

Хайруллина Қ. Тіл туралы заңды орындау – бізге парыз // Тураби,1997. №5